

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller.

Mr RENE VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

DE ARTIKELEN 299, 300 EN 301 VAN HET B. WB. EN HUN KARAKTER

In de echtscheiding wegens een bepaalde oorzaak worden de uitwerkselen betreffende de goederen door vijf artikelen van het B. W. B. geregeld.

Art. 767 dat de rechten van den overlevende ontzegt aan de gescheiden echtgenooten; art. 1441 dat de ontbinding van de gemeenschap beveelt; art. 299 en 300 aangaande het verlies voor den echtgenoot tegen wien de echtscheiding werd toegestaan van de baten hem door zijn gemaal gedaan, en het behouden van deze giften voor den echtgenoot in wiens voordeel de echtscheiding uitgesproken werd; art. 301 welk het toekennen van een onderhoudsgeld mogelijk maakt ten bate van den onvermogenen echtgenoot die de echtscheiding bekomen heeft.

Zoo de twee eerste beschikkingen spruiten uit de gedachte dat het gemeenschappelijk leven een einde heeft genomen en dat de echtelieden vreemd aan elkaar zijn geworden, schijnen, integendeel, de drie andere artikelen voort te vloeien uit de idee dat een gemeenschappelijk leven heeft bestaan en dat het verbroken werd door de schuld van een der echtgenooten.

Laten we dus deze drie artikelen — art. 299, 300 en 301 — onderzoeken en laten we ze gezamenlijk bestudeeren omdat ze rechten en verbintenissen scheppen die reeds in het Romeinsche recht samengebonden waren.

Het recht van Justinianus kende, inderdaad, drie soorten echtscheidingen: het Divorcium

bona gratia, t. t. z. eene verstooting die hare oorzaak vond in een feit dat nochtans geen fout in hoofde van den anderen echtgenoot daarstelde, zooals onmacht, afwezigheid. In deze soort echtscheiding, die min of meer overeenstemt met onze onderlinge toestemming, was het een gebruik — doch er bestond geen verplichting — voor den echtgenoot die aanleiding gaf tot de scheiding aan zijn gemaal een schenking te doen.

In het Repudium ex justa causa, d. i. eene verstooting veroorzaakt door de schuld van den anderen echtgenoot, zooals overspel, wangedrag, enz., werden zekere maatregelen tegen den schuldige voorgeschreven.

Dezelfde maatregelen werden getroffen in het Repudium sine nulla causa tegen den echtgenoot die zonder wettige redenen zijn gemaal verstoot.

Welke waren die maatregelen?

Volgens het Justiniaansche Codex, verloor de schuldige vrouw al wat zij als huwelijksgoed had aangebracht en ook de schenkingen haar gedaan tot begunstiging van het huwelijk; droeg de man de schuld, dan was hij verplicht het huwelijksgoed onmiddellijk terug te geven en verloor hij de giften die hij aan zijne vrouw had gedaan. (De Repudiis, L. 8 par. I en 4.) (1)

Quid wanneer de echtgenooten een huwelijk hadden aangegaan «sine dote?»

In dat geval, bevoel de wet XI, moest de schuldige echtgenoot het vierde deel van zijn persoonlijk fortuin, maximum honderd gouden

ponden, aan zijn gemaal afstaan. (De Repudiis, L. XI. par I.) en dit, zegde de wet, «ut ex utraque parte aequa lance et aequitas et poena servetur», ten einde de rechtmatigheid en de straf te behouden.

Het karakter van deze maatregelen is dus «eene burgerlijke straf»; in andere woorden beschouwt het Romeinsche recht de fout door een der partijen begaan en beteugelt ze.

Een beschikking van denzelfden aard treffen we in de Costumen van Bailleul die, in geval van overspel — dus wanneer de fout bijzonder erg is — aan den schuldige een derde van zijn rechten in de gemeenschap ontnemen. (2)

Hier nog hebben we met hetzelfde karakter te doen, eene burgerlijke straf, vermits de maatregel evenredig is aan de zwaarwichtigheid van de begane fout.

Wat betreft onze wetgeving, is het voldoende de uiteenzetting van den verslaggever Treilhard betreffende de artikelen 299 en 300 te lezen, waarin hij o. a. zegt : *«L'époux contre qui le divorce a été prononcé doit-il aussi conserver les avantages qui lui avaient été assurés par son contrat ? Est-il digne de les recueillir ? Non, il s'est placé au rang des ingrats; il sera traité comme eux»*, om tot de overtuiging te komen dat onze artikelen 299 en 300 letterlijk ontleend werden aan het Romeinsche recht en dat zij hetzelfde karakter hebben behouden : aequitas et poena.

Integendeel, de bijkomende straf ingesteld door Justinianus en bestaande in de verplichting voor den schuldige van het vierde deel van zijn persoonlijk fortuin af te staan aan den onschuldigen echtgenoot gehuwd sine dote en in wiens voordeel geen schenking werd gedaan tot begunstiging van het huwelijk, werd in onze wetgeving vervangen door een veroordeeling tot het betalen aan den echtgenoot die de echtscheiding heeft bekomen van een jaargeld dat het derde gedeelte van de inkomsten van den schuldige niet mag te boven gaan. (art. 301).

Deze wijziging heeft nochtans niets buitengewoons en kan duidelijk worden uitgelegd door het verschil dat bestaat tusschen het Romeinsche en het Fransche huwelijksstelsel.

Het Romeinsche stelsel was inderdaad het dotaal stelsel waarin het huwelijksgoed werd beschouwd als zijnde eene «donatio marito delata ad onera matrimonii sustinenda», een gift aan den man gedaan om hem toe te laten in

de behoeften van het huwelijk te voorzien en die — staande het huwelijk — de maat van zijn plicht tot hulp en bijstand daarstelde, in dezen zin dat de man aan zijn vrouw hulp en bijstand verschuldigd was, niet volgens zijn vermogen en zijn staat, maar «secundum dotis quantitatum», volgens het bedrag dat zij als huwelijksgoed had aangebracht.

In die omstandigheden is het dus duidelijk uit te leggen, waarom, indien er geen huwelijks-gift bestond, de schuldige echtgenoot verplicht was een deel van zijn persoonlijk fortuin af te staan, een deel eenigszins gelijk aan de huwelijks-gift welke hij verplicht ware geweest terug te geven of verloren had zoo er een had bestaan.

Ons stelsel, integendeel, is de wettelijke gemeenschap.

Gemeenschap, inderdaad. Doch indien we den toestand nagaan welke in 1804 bestond, zien we dadelijk dat de roerende goederen van geen of weinig belang waren en dat het fortuin bijna uitsluitend bestond uit onroerende goederen. Nu zelfs onder het stelsel der wettelijke gemeenschap blijven de onroerende goederen die de echtelieden op den dag van hun huwelijk bezaten of die hun gedurende het huwelijk door erfenis toevielen, buiten de gemeenschap, zoodat men beweren mag dat, destijds, voor het grootste gedeelte van het fortuin, de wettelijke gemeenschap overeenstemde met de scheiding van goederen.

Welnu, in de scheiding van goederen worden de bijdragen der echtgenooten in de behoeften van het gezin door de wet geregeld, namelijk door artikel 1537, dat zegt dat, bij gebrek aan overeenkomst voorzien in het huwelijkscontract, de vrouw in de lasten van het huishouden bijdraagt tot beloop van één derde van hare inkomsten.

De maat der hulpplicht schijnt dus wel, volgens onze wetgeving, het derde deel der inkomsten te zijn, en dit verrechtvaardigt het verschil dat we zooeven hebben doen opmerken, nl. in ons recht het toekennen van een jaargeld dat een derde der inkomsten van den anderen echtgenoot niet mag te boven gaan en dat moet beschouwd worden als zijnde ongeveer gelijk aan hetgeen dezen laatste had moeten bijdragen indien het huwelijk had blijven bestaan; terwijl het Romeinsche recht dat deze bijdrage ten beloope van een derde niet kende, als basis nam

het huwelijksgoed en als gelijke waarde een deel, het vierde deel van het fortuin.

* * *

Niet alleen de beschikking, maar ook het karakter van artikel 301 is verschillend van datgene dat het Romeinsche recht er in zag.

Artikel 301 spreekt geen burgerlijke straf uit, maar kent eene schadeloosstelling toe. Dit bleek reeds uit het wetsontwerp van de «Commission du Gouvernement» dat luidde: «Indien de echtelieden elkander geen enkel voordeel verleend hadden of indien de bedongen voordeelen niet voldoende blijken om den echtgenoot die de echtscheiding heeft bekomen *schadeloos te stellen*, kan de rechtbank hem uit de goederen van den anderen echtgenoot een uitkeering tot onderhoud toekennen in verhouding met dezes vermogen. Deze uitkeering mag niet minder bedragen dan één zesde der inkomsten van den echtgenoot die er mede belast wordt en één derde niet te boven gaan.»

Rechtspraak en rechtsleer zijn het overigens eens om het pensioen toegekend ingevolge artikel 301 te beschouwen als eene vergoeding voor de schade geleden door den echtgenoot die de scheiding heeft bekomen, ten gevolge van het verlies der hulp waarop hij tijdens het huwelijk rekenen mocht.

De fransche rechtspraak nochtans oordeelt dat dit jaargeld tegelijker tijd het karakter van «schadeloosstelling» en dat van «verplichting tot onderhoud» heeft, hetgeen tot praktisch gevolg zou hebben, volgens de rechtsleer beweert, dat het ten allen tijde mogelijk is het toegekende pensioen te verhoogen of te verminderen, terwijl de Belgische rechtbanken, die het jaargeld beschouwen als zijnde enkel eene vergoeding, weigeren het naderhand te wijzigen en meenen dat het hun slechts toegelaten is het in te trekken.

Tot staving van deze bewering wordt meestal gewezen in de studiën, op de arresten van Verbreking België 27 Okt. 1927. Pas. 1. 316 en Verbreking Frankrijk (Req.) 12 Febr. 1934 D. H. 1934. 221.

De Fransche en de Belgische rechtspraak zijn het nochtans eens op een punt, te weten dat artikel 301 eene vergoeding toekent voor het verlies van recht op hulp. Welnu, deze hulp wordt — staande het huwelijk — verleend door het voorzien in de behoeften van het huishouden wanneer de echtelieden samen wonen (art. 214b),

en door de betaling van een onderhoudsgeld wanneer zij in feite gescheiden leven.

Het is dus normaal dat de vergoeding waarvoor ze, na de echtscheiding vervangen wordt ook worde betaald in den vorm van een onderhoudsgeld vermits de echtelieden gescheiden leven.

Mag men uit deze omstandigheid besluiten met de fransche rechtspraak dat het vergoeden-de jaargeld het karakter neemt van «verplichting tot onderhoud» met als gevolg de veranderlijkheid die men aan dat karakter toeschrijft?

Deze kwestie schijnt ons nochtans, voor wat betreft de veranderlijkheid of de onveranderlijkheid van het toegekende jaargeld, veel minder belangrijk te zijn dan men denkt, omdat naar onze meening gesteund op de jongste rechtspraak, van het Fransche en van het Belgische Hof van Verbreking, het karakter van «vergoeding» belet dat gezegd jaargeld de gewone uitwerkselen zou hebben van eene «verplichting tot onderhoud».

In het arrest van het Verbr. Frankrijk 18 Okt. 1926 D. P. 1927. 1. 101 lezen we inderdaad het volgende:

«Vu l'art. 301; attendu que la pension alimentaire à laquelle peut être condamné l'époux contre lequel le divorce est prononcé doit être considérée comme une réparation du préjudice que la dissolution du mariage, survenue par sa faute, a causé à son conjoint;...»

«Attendu qu'il suit de là que l'époux ne peut obtenir une pension présentant le caractère qui vient d'être indiqué qu'autant qu'il justifie que son état de besoin est la «conséquence directe» du divorce et «ne provient pas d'événements ultérieurs» ayant entraîné la diminution de ses ressources;...»

En laten we dit arrest vergelijken met de overwegingen der beslissing van Verbr. België 27 Okt. 1927. Pas. I. 316, waarin namelijk gezegd wordt: *«que loin d'être l'équivalent intégral du droit au secours et de le faire indirectement renaître, la pension prévue par l'article 301 ne comprend, eu égard à la perte de ce droit éprouvée par l'époux qui a obtenu le divorce, que ce qui est une «suite immédiate et directe» de sa prononciation»;*

Wij staan hier dus voor de toepassing van art. 1151 B.W.B.: «Zelfs ingeval van bedrog, omvat de schadevergoeding, in zake verbintenissen ontstaan uit overeenkomst, slechts hetgeen

een onmiddellijk en rechtstreeksch gevolg is van de niet uitvoering.»

Het komt er dus op neer te weten wanneer de schade, t.t.z. in het huidig geval het onvermogen van den onschuldigen echtgenoot, een onmiddellijk en rechtstreeksch gevolg is van de fout van den andere.

«Wanneer de schade niet voortspuit uit latere gebeurtenissen», zegt het Hof van Verbreking.

Er bestaat dus een rechtstreeksch gevolg, dat aanleiding kan geven tot verhoogen van het pensioen, wanneer het onvermogen zijn oorzaak vindt in den samenloop der echtscheiding met gebeurtenissen die reeds bestonden vóór of bij de uitspraak van de echtscheiding.

Het geldt een onrechtstreeksch gevolg dat het verhoogen, evenmin als het toekennen van een pensioen kan wettigen, indien het onvermogen veroorzaakt is door de echtscheiding, doch met samenloop van omstandigheden na de scheiding ontstaan.

Laten wij als voorbeeld nemen de ziekte van den onschuldigen en onvermogenen echtgenoot welke hem in de onmogelijkheid stelt te werken.

Indien deze ziekte reeds bestond op het oogenblik dat de echtscheiding uitgesproken werd, indien de verergering toen reeds als zeker en normaal voorkwam, dan is het toekennen en de verhoogen van het pensioen mogelijk omdat het onvermogen het gevolg is van de scheiding met samenloop van een vroegere omstandigheid, de ziekte.

Maar indien de ziekte op het oogenblik van de uitspraak niet bestond, indien ze later werd opgedaan, zou het onvermogen, alhoewel het ongetwijfeld zijn oorzaak put in de scheiding vermits de zieke echtgenoot gedurende het huwelijk hulp en bijstand van zijn gemaal zou hebben verkregen, nochtans geen aanleiding geven tot het toekennen of het verhoogen van het pen-

sioen omdat er samenloop bestaat met latere gebeurtenissen en dat het dus geldt «een onrechtstreeksch gevolg» (3).

In vermelde omstandigheden schijnt het dus wel, voor wat betreft de mogelijke wijzigingen van zijn bedrag, van weinig belang te weten of het jaargeld toegekend bij toepassing van art. 301 ja dan neen een dubbel karakter heeft en nl. dat van «verplichting tot onderhoud.» (4).

Want, inderdaad, uit het feit dat dit jaargeld eene vergoeding daartelt voor de schade aan een der gewezen echtgenooten — dus aan een der partijen die het contract van huwelijk aanging, — berokkend door de schuld van den andere, volgt dat artikel 1151 B. W. B. van toepassing is, (5) en dat de fout slechts aanleiding kan geven tot vergoeding wanneer ze de onmiddellijke en rechtstreeksche oorzaak is van het onvermogen, zoodat omstandigheden na de scheiding ontstaan onmogelijk eene verhoogen of eene vermindering van het jaargeld kunnen wettigen, zelfs indien dit jaargeld als eene gewone uitkeering tot levensonderhoud wordt beschouwd.

G. DESOLRE

Rechter in de Rechtbank van eersten anleg te Antwerpen.

(1) Vóór de codificatie van Justinianus, treffen we reeds een maatregel van denzelfden aard en van hetzelfde karakter aan, de «retentio propter mores», weersprekende op het huwelijksgoed, groot 1/6e of 1/8e volgens de zwaarwichtigheid der fout: «Morum nomine, graviorum quidem sextae retinentur; leviorum autem octavae. Graviorum mores sunt adulteria tantum, leviores omnes reliqui.» Ulp. Frag. VI. 12.

(2) Cfr. W. van Hille: «Le droit des gens mariés en Flandre sous l'ancien régime». Thèse, bl. 340.

(3) Dit principieel werd toegepast in andere zaken, nl. door Verbr. Fr. 21 Febr. 1912 D. P. 1913. I. 294.

(4) Cfr. contra Rechtskundig Weekblad 1933 nr 39, dissertatie van Prof. R. Victor; id. 1935 nr 11, studie van Prof. R. Dekkers.

(5) En niet artikel 1382 B. W. B. dat hier verkeerd wordt ingeroepen. Cfr. in onzen zin Belg. Jud. 1938, col. 181, nota van Prof. M. Philonenko, alsook dezes «Essai sur la responsabilité civile». Belg. Jud. 1937, col. 408.

Verantwoordelijkheid wegens gebreken in Bouwplannen. —

Bijzondere gevallen. — Plannen door den aannemer opgemaakt.

De aannemer die zelf de taak van bouwmeester waarneemt en plannen met bestek opmaakt om ze nadien uit te voeren, is aan de verantwoordelijkheid van den bouwmeester onderworpen, voor alle gebreken, die in plannen en bestek voorkomen (1).

Al hetgeen de verantwoordelijkheid van den bouwmeester, dienaangaande aanbelangt, zal hem

in deze bijzondere hoedanigheid van opsteller der plannen toegepast worden. Hij zal daarbij nog (buiten de verantwoordelijkheid «als bouwmeester») voor de uitvoering «als aannemer» kunnen aansprakelijk gesteld worden.

Hij treedt dan op als bouwmeester-aannemer.

«Celui qui entreprend à forfait la construction

» d'un bâtiment, dont il fournit les plans, et qu'il » fait exécuter, sous sa direction exclusive, est » architecte-entrepreneur.

» Il est, comme tel, responsable de la perte totale » ou partielle de l'immeuble, même provenant d'un » vice connu du maître, peu importe, que le vice » affecte les plans, les matériaux ou leur mise » en œuvre. Cette responsabilité est acquise par le » seul fait de la perte, sauf à l'architecte entre- » preneur à s'en sublever, en établissant la cause » de la perte du bâtiment et en prouvant que » cette cause ne lui est pas imputable. (2) ».

Er werd nochtans gevonnist (3) dat men, in het algemeen, van een aannemer, de buitengewone kennis van een bouwmeester niet mag eischen, en dat, wanneer er in buitengewone gevallen, kennis van specialen aard gevergd is, om instortingen te voorkomen, de eigenaar, die zich op een aannemer beroepen heeft, in plaats van de hulp van een bouwmeester in te winnen, gedeeltelijk of zelfs ten geheele voor de gevolgen, verantwoordelijk dient gesteld: hij had, in dergelijke omstandigheden, zijn toevlucht moeten nemen, tot een bekwamen bouwmeester. (4).

Er werd gevonnist, dat de eigenaar, die een aannemer belast met bouwwerken, zonder een bouwmeester te raadplegen, gedeeltelijk met den aannemer voor de gevolgen zijner handelwijze moet instaan, ingeval de aannemer slecht werk levert: de eigenaar zal de fouten in de conceptie gedeeltelijk moeten dragen, en de aannemer zal daarenboven, verantwoordelijk zijn voor de fouten in de uitvoering. Hij had daarbij zijn cliënt moeten verwittigen op de noodzakelijke tusschenkomst van een bouwmeester en geen werk, dat zijn bevoegdheid overschreed, zonder leiding aanvaarden (5).

B) *Plannen opgemaakt voor rekening van den aannemer door een bouwmeester van zijne keuze.*

De aannemer is, persoonlijk verantwoordelijk voor gebreken in de plannen, welke hij voor eigen rekening, door een bouwmeester van zijne keuze heeft laten opmaken, in een werkaanneming, die hij aanvaard heeft, daar hij zich hierdoor deze plannen toegeëigend heeft (6).

C) *Plannen door een bouwmeester opgemaakt, doch zonder zijn toezicht uitgevoerd.*

De aannemer, die werken uitvoert, zonder toezicht van bouwmeester, volgens plannen, door een bouwmeester opgemaakt, is, volgens, zekere rechtspraak, voor de gebreken in deze plannen niet verantwoordelijk, maar, volgens een andere rechtspraak, zou hij, in alle geval, aansprakelijk zijn, voor deze gebreken, welke hij, vóór de uitvoering, als vakman, verplicht was te ontdekken.

D) *Plannen door den bouwheer overhandigd en door bouwmeester niet opgemaakt.*

De aannemer die, alleen, plannen moet uitvoeren, welke hem door den bouwheer overhandigd worden, en door de zorgen van een bouwmeester niet opgemaakt werden, zou naar een eerste stelsel, voor gebreken in deze plannen niet verantwoorde-lijk zijn.

De eigenaar, stelt zich, in dit geval, in de plaats van een bouwmeester, en, als bouwmeester optredende, moet, dienvolgens, beschouwd worden, als willende de gebreken op zich nemen in plannen, welke hij aan den aannemer opgedrongen heeft. De aannemer zou nochtans gedeeltelijk kunnen verantwoordelijk gesteld worden voor de gebreken, die hij kende of als vakman diende te kennen (7).

Volgens een andere stelsel, integendeel, zou de aannemer voor de gebreken in de plannen, in principe, wel verantwoordelijk zijn, minstens wanneer de eigenaar geen voldoende technische kennis bezit, daar de aannemer, dan de rol van bouwmeester vervult, de gebrekkige plannen van den eigenaar moet wijzigen en gebeurlijk de uitvoering ervan dient te weigeren.

Maar, zoo de eigenaar voldoende kennis bezit en als bouwmeester opgetreden is, dan moet hij alleen de volle verantwoordelijkheid zijner plannen dragen, en is de aannemer, die onder zijn leiding deze plannen uitvoert, ontlast, voor de gebreken in deze plannen.

« Quand l'entrepreneur travaille seul sur des » plans que le propriétaire a fournis et n'émanant » pas d'un architecte, l'entrepreneur est responsa- » ble du plan et des vices du sol, tout au moins » quand le maître n'a pas de connaissances tech- » niques au moins égales aux siennes; que dans » ce cas, il remplit les fonctions de l'architecte » et doit rectifier les plans.

» Il n'est à couvert que si, ayant attiré l'atten- » tion du maître de l'ouvrage sur les déficiences » du plan, celui-ci le lui aurait cependant imposé, » à moins que les vices du plan fussent de nature » à entraîner la ruine totale ou partielle de l'ou- » vrage et à causer des accidents aux tiers, auquel » cas l'entrepreneur devrait refuser le travail (8) ».

Ten slotte moet de bouwheer, die *GEEN* detailplannen aan den aannemer overhandigd heeft, met dezen de verantwoordelijkheid dragen van den toestand, waarover hij klaagt, indien er gebreken zijn, bijzonder wanneer de onnauwkeurige of onvolledige beschrijving der werken alle keus nopens de wijze van uitvoering aan den aannemer toegelaten heeft (9).

André Rodenbach,
lct. pleitb.

(1) Cons. d'Etat 2/2/1894 Sir 1896-3,6. Liège 19/2/1902. Pas. 1902. II. 247.

(2) Liège 26/2/1913 (Pas. 1913. II. 186).

(3) Trib. Nivelles 23/3/1895 (Rev. prat. Drt Comm. 1895 n° 189).

(4) Zie ook Beltjens Encycl. C. civ. 3e édit. art. 1792 n° 18 Micha et Remont n° 838.

(5) Trib. de Marche 9/3/1929 (Immobilia 1/1/32).

(6) Cass. fr. 18/11/1910 Gaz. Trib. 2/12/1910.

(7) Laurent Drt Civ. t. 26 n° 52 en de aangehaalde rechtspraak.

(8) Comm. Courtrai 7/5/1931 Jur. Comm. Fl. 1932 p. 32.

(9) Liège 1/7/1932. (Immobilia oct.-nov. 32).

RECHTSPRAAK

269

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10de Kamer. — 19 Maart 1938.

Voorzitter : M. Convent.

Raadsheeren : MM. Van den Heyden en Ooms.

Adv. Gen. : M. Van Deurne.

Pleiters : Mrs Clerckx, Le Bon en Van Cauwelaert.

SCHADEVERGOEDING. — WERKONBEKWAAMHEID. — WIJZE VAN VERGOEDING. — WAARDEERING. — LOONVERLIES NIET NOODZAKELIJK.

De krenking van de fysieke volwaardigheid van een slachtoffer geeft recht tot herstelling der geleden krachtvermindering. Het winst- of loonverlies is wel de gewone maatstaf voor de berekening van de stoffelijke schade spruitende uit een ongeval, doch het is niet de eenige maatstaf.

Aangezien de beroepen tijdig en regelmatig werden ingediend;

Aangezien de eerste rechter, met reden, en zich steunende op al de bestanddeelen van het onderzoek, de volledige tijdelijke werkonbekwaamheid «ex aequo et bono» heeft beraamd op 10.000 frank;

Aangezien de som van 1054 frank door den eersten rechter aan burgerlijke partij toegekend wegens verplegingskosten niet betwist wordt;

Aangezien de zedelijke schade billijk geschat werd op 15.000 frank;

Aangezien het deskundig verslag van dokter Leclef aangesteld bij vonnis der rechtbank van Antwerpen, in dato van 11 Juni 1935 bestatigt dat Van de Plas gekwetst werd aan linkerheup en linkerhand; dat het buigen van de bil op het bekken minder volledig is links dan rechts;

Dat het op de hurken zitten en het knielen van het slachtoffer eenigszins belemmerd wordt;

Dat de stoornissen, waarover Van de Plas zich beklagt bij het gaan, en de onmogelijkheid waarin hij zich bevindt van zonder levensgevaar een ladder te beklimmen als oprecht moeten worden aangenomen;

Dat deskundige deze stoornissen als bestendig aanziet en deze schat op 15 t. h. werkonbekwaamheid voor de toekomst;

Aangezien een krenking van de fysieke volwaardigheid van een slachtoffer recht geeft tot herstelling der geleden krachtvermindering;

Dat het winst of loonverlies wel de gewone doch nooit de eenige berekeningsmaat is van de stoffelijke schade die de burgerlijke partij kan ondergaan tengevolge van een ongeval;

Dat de werkelijke waarde van zulkdanige schade «ex aequo et bono» hier kan beraamd worden op 15.000 frank.

Om deze redenen:

Het Hof, beslissende op tegenspraak; gezien art. 24 der wet van 15 Juni 1935, gezien de wetbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald als ook

art. 211 van het wb. van strafvordering aangeduid ter zitting door den heer Voorzitter;

Ontvangt het beroep en er recht op doende;

Doet het bestreden vonnis te niet in zooverre het aan burgerlijke partij eene schadevergoeding geweigerd heeft wegens bestendige stoffelijke schade;

Wijzigende desaanvaande; veroordeelt betichte te betalen aan de burgerlijke partij wegens blijvende stoffelijke schade de som van 15.000 frank; met de gerechtelijke intresten vanaf den dag van de uitspraak van het arrest.

270

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1ste Kamer. — 9 April 1938.

Voorzitter : M. Verstraete.

Rechters : MM. Schilling en Bervoets.

Pleiters : Mrs Spruyt, Smeesters en Van Reeth.

I. — AANSPRAKELIJKHEID. — STAAT. ARTIKEL 1382. — TOEPASSELIJKEHEID.

II. — ONTEIGENING. — VERZAKING AAN DE ONTEIGENING. — RECHT OP SCHADEVERGOEDING.

I. *De Staat evenals een gewoon particulier is verantwoordelijk op burgerlijk gebied en voor de beoordeeling dezer verantwoordelijkheid dienen dezelfde rechtsprincipes en wetten toegepast te worden met enkel dit verschil voor wat de toepassing van art. 1382 van het B. W. betreft, dat de Staat reeds wordt geacht een ongeoorloofde daad te hebben gepleegd door het eenig feit dat hij een privaat burgerlijk recht schendt of krenkt, zoohaast hij niet blijft binnen de grenzen van de gevallen waarin de wet hem uitdrukkelijk toelaat een privaat burgerlijk recht te schenden.*

II. *De Wet op de onteigening legt in geen enkelen tekst vast wat men moet doen in geval de rechterlijke fase niet wordt aangevat, bijgevolg indien in zulk geval een schade wordt toegebracht ontlast geen wetteksten den Staat van zijn verantwoordelijkheid; bijgevolg indien de administratie oppermachtig een onteigening mag bevelen, zonder eenig mogelijk controle der Rechtbanken, en even oppermachtig haar besluit van onteigening mag intrekken, dient ze zich echter volgens het gewoon recht in de uitvoering van hare besluiten te onthouden van alle handelingen van aard private rechten te schenden, en meer bepaald in huidige bijzondere materie, dient zij om in den geest te blijven van de principes, aangaande de onteigening, met billijkheid en spoed te handelen.*

N. V. Agglomération Anversoise t/ Belgischen Staat en N. M. B. S.

Aangezien op voorstel van den heer Minister van Spoorwegen besloten werd door K. B. van 29 Januari 1912 dat :

Art. 1. Het algemeen nut vordert de tenietdoening van de overwegen en de uitvoering van de werken, in achterstaande lijst aangewezen ;

Art. 3. Bij gebrek aan afstand in der minne, worden de daartoe noodige en op voormelde plans

aangewezen eigendommen ingenomen in bezit overeenkomstig de wetten betreffende onteigening tot algemeen nut.

(«Staatsblad», 24 Februari 1912, blz. 1176).

Aangezien de N. V. Immobilière Anversoise» die te Wilrijk onder den te onteigenen grond 2 Ha. 27 bezat, dewelke deel uitmaakten van een blok van meer dan 30 H. in 1925 plannen van urbanisatie opstelde in akkoord en met medewerking van de bestuursoverheden;

Dat in de uitwerking dezer plannen ze verplicht werd, rekening te houden van het K. B. van 29 Jan. 1912, onder andere een strook te voorzien van 240 met. lengte op 25 met. breedte voor het oprichten van den spoorweg en van beide kanten van die strook een kasseiing van 15 met. breedte aan te leggen; dat overigens de gansche verkaveling diende te geschieden met in achtneming van den ijzeren weg die doorheen hare gronden moest komen, dat uit de briefwisseling tusschen de Immobilière Anversoise en N. M. der Spoorwegen zelf blijkt, dat in den loop van 1927 ter plaats tegenstrijdig overgegaan werd tot de afpaling van bovenvermelde strook en zelfs later tot zekere wijzigingen in gezegde afbakening (zie namelijk brief der spoorwegen in dato 8. VII. 1927); dat die plannen met straatopeningen tot tweemaal toe aan den Belgischen Staat werden voorgelegd en door hem goedgekeurd, te weten het plan van het noordelijk gedeelte door K. B. van 19 Jan. 1927 en van het zuidelijk gedeelte door K. B. van 25 April 1933;

Aangezien de N. V. «Agglomération Anversoise» door akte van 4 April 1933 gesticht werd, en den 12 April 1933 de eigendommen van de «Immobilière Anversoise» overnam door samensmelten der beide maatschappijen;

Aangezien op 16 September 1936 het K. B. verscheen waardoor het vorig K. B. van 29 Jan. 1912 werd ingetrokken en waardoor ter kennis van de belanghebbenden gebracht werd dat de Staat van de ontworpen onteigening definitief afzag;

Aangezien de Staat als antwoord op de vraag tot vergoeding haar gedaan door de N. V. Agglomération Anversoise» zich vergenoegde aan deze te antwoorden dat steeds aanlegster vrij en onbepaald over hare gronden had mogen beschikken en dat overigens het openbaar belang het privaat belang overtrof (brief van den algemeen bestuurer De Droog in dato 12 Februari 1937) en dit zonder dat de B. St. zich bekommerde of aanlegster al of niet schade zou geleden hebben;

Aangezien zoowel als een gewoon particulier de Staat verantwoordelijk en toerekenbaar is op burgerlijk gebied, en dat voor zijn beoordeeling dezelfde rechtsprincipiën en wetten hem dienen worden toegepast met enkel dit verschil echter, voorwat de toepassing van artikel 1382 van het B.W. betreft, dat de Staat reeds een ongeoorloofde daad wordt geacht te hebben gepleegd door het eenig feit dat hij een privaat burgerlijk recht schaadt of krenkt, zoohaast hij niet blijft binnen de grenzen van de gevallen waarin de wet hem uitdrukkelijk toelaat een privaat burgerlijk recht te schaden; (Verbrek. 5 Nov. 1920. Pas. 1920. I. bl. 240. Adv. G. Leclercq

en Verbrek. 16 Dec. 1920, Pas. 1921. I. 69/70 De Page B. II. bl. 910, n° 1063-1064);

Aangezien dit stelsel, zooals de hoogleeraar De Harven het verklaart in zijn «Droit Civil contemporain, slechts de toepassing is van dit principieel dat al de burgers deel uitmakende van den Staat, het slechts redelijk is, onder hen, zonder onderscheid, de risico's te verdeelen, welke door eenieder opgelopen worden; dat dit stelsel in andere woorden strekt tot de verzekering door den Staat van het sociaal gevaar, wat het principieel van de schuld totaal uitsluit (blz. 342);

Aangezien uit die rechtspraak van het Hof van Verbreking spruit dat ingeval een schade door den Staat berokkend wordt, de benadeelde eenzijdig slechts het bestaan der schade moet bewijzen dan wanneer anderzijds om te ontsnappen aan toerekenbaarheid van die schade de Staat het bewijs moet leveren dat een wet uitdrukkelijk hem toeliet te handelen zooals hij het heeft gedaan;

Aangezien in huidig geval, om aan de verplichting van schadevergoeding te betalen te ontsnappen, de Staat het bestaan van een wet zou moeten leveren die hem toelaat, gedurende de bestuurlijke fase der onteigening de rechten van een derde persoon te krenken;

Aangezien de Staat zich vergenoegt in zijn betekkende besluiten en in zijne pleidooien te beweren dat hij binnen de grenzen zijner souvereiniteit gehandeld heeft en geen wet heeft geschonden;

Aangezien sinds het arrest van het Hof van Verbreking van 5 November 1920 men niet meer hoeft te onderscheiden of de Staat als privaat of als openbaar persoon heeft gehandeld maar enkel welk soort recht gekrenkt werd; dat wanneer een burgerlijk recht geschonden is geworden de Rechtbanken krachtens artikel 92 der Grondwet bevoegd zijn; dat de Staat slechts aan alle verantwoordelijkheid ontsnapt wanneer hij rechten bezit welke hooger staan dan degene der enkelingen en welk hem toelaten de vermogensrechten der private personen straffeloos te schenden; dat het geheel proces bijgevolg hierop neerkomt of ja dan neen in casu de Staat zich kan beroepen op een Wet welke hem veroorlooft aanlegster in haar vermogensrechten te krenken;

Aangezien de Wet op de onteigening in geen enkele tekst vastlegt wat men moet doen in geval de rechterlijke fase niet wordt aangevat, dat bijgevolg in zulk geval indien een schade wordt toegebracht geen wetteksten den Staat ontlasten van zijn verantwoordelijkheid; dat zoodus indien de administratie oppermachtig een onteigening mag bevelen, zonder eenig mogelijke controol der Rechtbanken, en even oppermachtig haar besluit van onteigening mag intrekken, ze zich echter volgens het gewoon recht in de uitvoering van hare besluiten dient te onthouden van alle handeling van aard private rechten te schenden, en meer bepaald in huidige bijzondere materie, om in den geest te blijven van de principiën aangaande de onteigening, met billijkheid en spoed dient te handelen;

Dat het Hof van Verbreking het principieel gehuldigd heeft in zijn arrest van 11 Mei 1935 dat indien de Staat oppermachtig beslist hoe een openbaren

weg dient aangelegd hij echter een onrechtmatige daad begaat met aan dien weg een valschen schijn van zekerheid te geven (Pas. 1933, blz. 229 in nota geteekend P. L.); dat in huidig geval, bij gebrek aan eene wet welke hem zulks toelaat, het hem niet meer dan in aangehaald geval geoorloofd is enkelingen op kosten te jagen door een valsche hoop van onteigening te doen ontstaan en die hoop steeds te versterken; dat hij die valsche hoop heeft doen ontstaan door zijn K. B. van 1912, en die hoop in zekerheid heeft veranderd door zijn verdere handelwijze;

Aangezien in beide gevallen het niet de gepastheid der besluiten is welke bestreden wordt (aanlegster is t' akkoord dat de overheid souverain beslist over het nut van een onteigening of den aanleg van een openbaren weg) maar enkel en alleen de ongeoorloofde handelwijze der administratie of de ongeoorloofde feitelijken toestand welke na het eerste besluit is ontstaan door de houding van den Staat; dat indien het aan den Staat toegelaten is, die beslissingen te nemen die hem als goed voorkomen, het zijn recht niet is buiten de gevallen dat een Wet het hem uitdrukkelijk toelaat, daden te plegen welke van aard zijn de levens of vermogensbelangen der enkelingen te krenken; dat door zulke daden te plegen de Staat een oneigenlijk misdrijf begaat dat hem aan de burgerlijke rechtbank onderwerpt; dat de Staat te vergeefs doet opmerken dat er hier geen burgerlijk recht gekrenkt werd, daar aanlegster wist dat het trekken van straten niet mag geschieden vrij en onbeperkt en dat zij dien-aangaande de voorwaarden en bepalingen van verschillende lichamen moest naleven; dat echter in casu aan verweerder niet verweten wordt dat zekere voorwaarden of bepalingen aan aanlegster opgedrongen werden in hare plannen van urbanisatie maar wel dat hij door zijn handelwijze de oorzaak is geweest dat aanlegster kosten en offeringen heeft gedaan welke zij nooit zou gedaan hebben als zij niet rekening had gehouden met de beslissing dat een zekere strook onteigend was door K. B. van 1912, met de menigvuldige omstandigheden spruitende uit de houding van den Staat tijdens het opstellen der plannen en hunne goedkeuring en waaruit de aanlegster redelijk mocht afleiden dat de onteigening der litigieuse strook zou geschieden;

Aangezien de door aanlegster geleden schade aan den Staat niet is kunnen ontsnappen; dat zekere schadeposten inderdaad in het oog springen, onder andere de waardevermindering van de strook grond van 240 meter breedte die moest onteigend worden en nu practisch bijna onbruikbaar is geworden, het verlies der intresten op de gronden welk minstens sinds den 19 Januari 1927, niet hebben kunnen doen benuttigd worden; de verloren kosten van dubbele wegenis langs den ontworpen spoorweg;

Dat echter het bewijs van de gevergde bedragen van 2 miljoen frank niet tot heden toe bewezen is; en aanlegster overigens zelf bekent dat een deskundig onderzoek onontbeerlijk is;

Tegenover de N. M. der Belgische Spoorwegen :

Aangezien na kennis genomen te hebben van de door tweede verweerder verstrekte uitleggingen en het stelsel van verdediging van den Staat, die verklaart binnen de grenzen van zijne souvereiniteit gehandeld te hebben, aanlegster zich naar de wijsheid der Rechtbank gedraagt voor wat de aansprakelijkheid van tweede verweerder aangaat;

Aangezien uit het onderzoek der zaak inderdaad blijkt dat de aan aanlegster toegebrachte schade hoegenaamd niet te wijten zijn aan de N. M. der spoorwegen, die slechts in deze zaak geraadpleegd werd als toekomstende gebruikster der te onteigenen gronden, maar wel uitsluitend aan den Staat die na 't besluit van 1912 te hebben genomen en gedraging heeft gevolgd welke zooals reeds uitgelegd, in aanwezigheid der berokkende schade en het gebrek aan een wet die zulke schending van privaatrecht toelaat, als een oneigenlijk misdrijf, beteugeld door art. 1382 van het Burgerlijk Wetboek, dient bestempeld;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Alle andere of tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende,

Zegt voor recht dat de Belgische Staat zich vergrepen heeft tegenover aanlegster, ingevolge art. 1382 van het B. W. aan een oneigenlijk misdrijf, voor welke gevolgen hij dient in te slaan;

Zegt voor recht dat gezegde schade echter tot nu toe niet voldoende bepaald zijn, en vooraleer verder recht te doen ten gronde, benoemt als deskundigen de heeren :

F. de Montigny, bouwmeester te Antwerpen; Van Strydonck, bestuurder van maatschappijen; Lucas, landmeter te Cappellen;

Gelast om hun advies te geven over al de schade veroorzaakt aan aanlegster door de feiten, aangehaald in de dagvaarding, beteekend door deurwaarder Gustave de la Rocca te Brussel, d.d. 26 Augustus 1937, geboekt en namelijk deze schade te beschouwen onder de volgende oogpunten :

1° het niet opbrengend kapitaal, vertegenwoordigd door de terreinen welke moeten onteigend worden, en het verlies van intresten op de uitgaven kosten van wegenis, maar slechts vanaf 19 Januari 1927, datum der goedkeuring van het eerste plan van urbanisatie;

2° de gebrekkigheid als bouwgrond van de strook der terreinen welke moesten onteigend worden, en van de verliezen op de nabijliggende gronden, voortkomende door het oprichten van den spoorweg;

3° de schadelijke gebrekkigheden van het geheel van het plan van aanleg van dit kwartier, tengevolge van het oprichten van den spoorweg;

Om na dit verslag neergelegd en onder eed bevestigd zooals door de wet voorschreven, te worden beslist zooals in rechte zal behooren;

Geeft akte aan aanlegster van hare schatting van het geding, ten opzichte van elke verweerder afzonderlijk op twee miljoen frank;

Kosten voorbehouden.

271

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

24 November 1937.

Voorzitter : M. J. Micha, ondervoorzitter.
 Bijzitters : MM. J. Van der Veeren, rechter;
 L. Stevens, advocaat, bijgenomen rechter.
 Pl. : Mrs Edg. Van Dessel en C. Vandenbergh.

VRUCHTGEBRUIK. — AFSTAND AAN OUDERS. —
 GEEN SCHENKING. — ONDERHANDSCHE AKTE.
 — GELDIGHEID. — ART. 931 B. W. NIET TOE-
 PASSELIJK.

ONGESTOORD GEBRUIK. — MEDEBEWERKING
 VAN LAND. — ONTSTENTENIS VAN GESCHRIFT.
 — GEEN PACHTOVEREENKOMST. — BEZIT ZON-
 DER TITEL OF EENIG RECHT.

WEDEREISCH. — VERGOEDING WEGENS BE-
 WERKING. — BEMESTING EN BEZAAIING. —
 VERRIJKING ZONDER OORZAAK. — ONTVANKE-
 LIJKHEID.

*Een afstand van vruchtgebruik door de kinderen aan
 een hunner ouders, «willende het bestaan verzekeren
 van hun vader» voorziet in de voldoening eener
 natuurlijke verplichting; dergelijke afstand maakt
 geen schenking uit. Ze is geldig zelfs wanneer zij
 opgemaakt wordt bij onderhandsche akte; art. 931
 B. W. is op deze overeenkomst niet toepasselijk.*

*Het ongestoord gebruik van landerijen met medehulp
 van den vruchtgebruiker kan bij gebrek aan geschrift
 niet beschouwd worden als een pachtovereenkomst,
 doch wel als een bezit zonder titel of eenig recht.*

*De wedereisch tot het bekomen van een vergoeding
 wegens bewerking, bemesting en bezaaiing is ont-
 vankelijk daar de vruchtgebruiker zich niet mag ver-
 rijken zonder oorzaak ten koste van een ander.*

Th. Lenaerts t/ L. Lenaerts.

Gezien de beroepsakte in dato 5 Juli 1937, waar-
 bij beroep is aangeteekend geworden tegen een von-
 nis tegensprekelijk uitgesproken tusschen partijen,
 den 13 Mei 1937, door den heer Vrederechter van
 het kanton Glabbeek, waarvan de uitgifte in uit-
 voerbaren vorm wordt voorgelegd ;

dat dit hooger beroep er toe strekt tot hervorming
 van dit vonnis waarbij oorspronkelijke verweerder,
 thans beroeper, verwezen werd om de weiden en
 landen welke in gezegd vonnis beschreven zijn, ter
 beschikking te stellen van oorspronkelijken eischer,
 thans beroepene; en hebbende daarenboven beroe-
 per verwezen tot eene som van vijf honderd frank
 ten titel van schadevergoeding, alsmede tot de kos-
 ten van het geding;

Aangezien beroeper tot staving van het beroep,
 de middelen inroept die hij doen gelden heeft voor
 den eersten rechter;

dat die middelen steunen namelijk op het feit dat
 de onderhandsche akte van 26 April 1934 (geboekt
 te Tienen den 16 April 1937, een bladzijde, geen ver-
 zending, boek 79, blad 36, vak 16; ontvangen 60
 fr. De ontvanger : (get.) Decroupet), waardoor be-
 roeper afstand deed ten voordeele van beroepene van
 het vruchtgebruik der goederen erin vermeld, een
 schenking daarstelt en derhalve moet opgemaakt

worden overeenkomstig de bepalingen van art. 931
 B. W., hetzij bij notarieele akte;

Aangezien de eerste rechter met recht en reden
 aangenomen heeft dat de akte van 26 April 1934,
 door beroepene ingeroepen ten einde zijn recht van
 vruchtgebruiker te verrechtvaardigen, wel geldig en
 van waarde is om wille die akte een afstand is en
 dat dergelijke akten geen giften daarstellen; (Zie :
 Collin et Capitant — Dr civ. T. III, p. 773; Planiol,
 T. IV, p. 426.)

dat, zelfs in de veronderstelling men moest aan-
 nemen dat hij werkelijk een gift moest geweest zijn,
 dan nog zou hij niet onderworpen gebleven zijn aan
 de voorschriften van art. 931 B. W., vermits het wel
 blijkt uit de bewoording en den zin van het kwes-
 tions geschrift, «willende het bestaan verzekeren van
 hun vader», dat het de betaling eener natuurlijke
 verplichting voorziet;

dat de rechtsleer en de rechtspraak aannemen dat
 voor dergelijke overeenkomsten geen pleegvormen
 vereischt worden; (zie: Pandectes Belges, T. 32, kol.
 550, Nos 157 et 158; Baudry, Dr civ., t. 10, p. 517,
 Nos 1138, 1139; Cass. 1855, Pas. 1856, I. p. 63 ;
 Cass. 8 mai 1890, Pas. 1890, I, p. 197).

Aangezien te vergeefs beroeper ook opnieuw aan-
 voert dat hij sedert April 1934 het ongestoord, open-
 baar en ondubbelzinnig gebruik heeft gehad der be-
 twiste goederen en hij moest aanschouwd worden
 als zijnde de werkelijke pachter; inderdaad beroe-
 per legt nu ook geen bewijs voor dat hij van beroe-
 pene de landen en weiden zou in gebruik gekregen
 hebben om dezer laatsten onderhoud, en dat ander-
 zijds, luidens de bepalingen van art. 1715 B. W.,
 het bewijs met getuigen van een pachtovereenkomst
 niet mag geleverd worden bij ontstentenis van
 geschrift ;

dat trouwens beroeper geen bewijs levert dat de
 zoogezegde pacht een uitvoering zou gehad hebben;
 dat het door hem aangehaald feit, dat hij met zijn
 vader zou medegewerkt hebben aan de uitbating der
 landen, niet noodzakelijkerwijze bewijst dat hij dit
 gedaan heeft als huurder ofwel als medehuuder;
 integendeel, de bescheiden der zaak doen veeleer
 vermoeden dat sedert April 1934, datum waarop
 beroeper afstand deed van het vruchtgebruik, het
 beroepene is die het genot en het werkelijk gebruik
 der goederen heeft gehad; inderdaad, de betalingen
 der loonen van de werklieden, die het land medebe-
 werkten, werden door deze geëischt van beroepene
 en door hem betaald;

Aangezien men ook geen rekening mag houden
 van het toekennen der rechten van ieder der par-
 tijen met beroepers' opwerping; dat het in elk
 geval niet billijk zou zijn hem te verplichten het
 gebruik van het pachthof te behouden zonder het
 genot van de landen en weiden, vermits beroeper
 dien toestand persoonlijk geschapen en aangenomen
 heeft wanneer hij op 26 April 1934 eigenaar werd
 der hoeve en hij op zelfden dag het genot der lan-
 derijen ten voordeele van zijn vader afstond en dat
 daarenboven beroeper slechts als medegerechtigde
 een niet aanzienlijk deel eigendomsrecht in die goe-
 deren bezit;

Aangezien diensvolgens de eerste rechter oordeelkundig beslist heeft tdat de kwestige goederen dienen ter vrije beschikking van beroepene gesteld te worden;

dat echter de som van vijf en twintig frank schadevergoeding voor iederen dag verdraag, zooals toegekend voor de landen beschreven in het vonnis a quo, als overdreven voorkomt;

dat men, rekening houdende met de mogelijke opbrengsten der goederen, alsmede met alle andere schaden door beroepene te ondergaan tengevolge van het niet-gebruiken der landen, het billijk is de schadevergoeding vast te stellen zooals hierna bepaald;

Aangezien het bestreden vonnis dient gewijzigd te worden in zooveel het den tegeneisch van beroeper, strekkende tot het vergelden van zijn bewerking, bemesting en bezaaiing van het land, niet ontvankelijk verklaard heeft, daar het billijk is dat beroeper schadeloosstelling bekome voor het werk en de uitgaven, en het aan niemand toegelaten is zich te verrijken zonder oorzaak;

daarenboven verklaart beroepene zich niet te verzetten tegen die vraag en akkoord te gaan met de benoeming van een deskundige, om den grond van den tegeneisch van beroeper te onderzoeken en gebeurlijk het bedrag der vergoedingen vast te stellen;

dat dit vonnis dan ook dient gewijzigd te worden nopens de schadevergoeding ex aequo et bono bepaald op vijf honderd fr., toekomende aan beroepene, en tevens den deskundige opdracht te geven die schade na te gaan en te bepalen;

Aangezien beroeper voor de beroepsrechtbank niet meer concludeert betrekkelijk den tweeden tegeneisch door hem ingesteld tegen beroepene voor den eersten rechter (vergoeding nopens vervreemding van vee en loon verschuldigd sedert 1934), en dat hij verklaard heeft af te zien van die vraag;

Om deze redenen,
en deze niet tegenstrijdig aangehaald in het vonnis a quo,

De Rechtbank,

Alle verdere besluiten verwerpende,...

272

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK (Kortgeding)

3 Januari 1938.

Voorzitter: M. Van Lerberghe.

Referendaris: M. De Necker.

Pleiters: Mrs Desmet en Pringiers.

RECHTSPLEGING (IN BURGERLIJKE EN HANDELSZAKEN). — ONEERLIJKE MEDEDINGING. — K. B. 23-12-34. — KORTGEDING. — ONBEVOEGDHEID.

De Voorzitter der Rechtbank van Koophandel, zetelende in kortgeding, is onbevoegd om uitspraak te doen over een vordering ingeleid met het oog een oneerlijke mededinging te doen eindigen op grond van het K. B. van 23 December 1934. Een dergelijke vordering beoogt een veroordeeling ten gronde waarvoor de

Voorzitter in Kortgeding onbevoegd is. De actie moet inderdaad worden onderzocht en beslecht volgens de pleegvormen in kortgeding, zonder dat de actie zelf een vordering in kortgeding weze.

Verdedigingscomiteit der Vlasnijverheid t/
N. V. Textile de Courtrai.

Aangezien de vraag strekt tot het hooren verbieden aan verweerster nog langer weefsels te koop te bieden onder de benamingen «toile mixte» zonder bijvoeging der gebruikte grondstof;

Aangezien de vraag haren steun vindt in het K. B. van 23 December 1934;

Aangezien dagvaarding gegeven wordt aan verweerster «om te verschijnen voor den heer Voorzitter der Rechtbank van Koophandel, zetelende in kortgeding»;

Aangezien krachtens art. 3 K. B. van 23 December 1934, de rechtsvordering ingesteld wordt en de uitspraak gedaan wordt overeenkomstig de regels van rechtspleging in kortgeding;

Aangezien hieruit spruit dat de Voorzitter, zetelende in kortgeding, geene bevoegdheid heeft om het K. B. van 23 December 1934 toe te passen daar hij als rechter in kortgeding geen uitspraak ten gronde mag doen;

Aangezien het K. B. van 23 December 1934 aan den Voorzitter eene bijzondere bevoegdheid toekent om kennis te nemen en uitspraak te doen op de rechtsvorderingen in ophouding van daden van ongeoorloofde mededinging;

Dat deze actie ingediend wordt, onderzocht en beslecht volgens pleegvormen der rechtspleging in kortgeding, maar zonder dat de actie zelf eene vordering in kortgeding weze, maar wel het karakter draagt eener vordering ten gronde;

Aangezien volgens dagvaarding verweerster in kortgeding gedagvaard wordt;

Dat de Voorzitter, zetelende in kortgeding onbevoegd is, om het voortzetten eener daad van oneerlijke mededinging te verbieden;

Om deze redenen:

Wij, André van Lerberghe, rechter bij de Rechtbank van Koophandel van het arrondissement Kortrijk, dienstdoende voorzitter bij de wettelijke afwezigheid van den titularis, bijgestaan door den heer Jules de Necker, referendaris bij zelfde rechtbank, zetelende in kortgeding;

Verklaren ons onbevoegd;

Kosten ten laste van eischeres.

Vlaamsche Juristen

Abonneert U op

**RECHTSKUNDIG
WEEKBLAD!!!**

273

VREDEGERECHT TE BORGERHOUT

11 Februari 1938.

Vrederechter : M. Vrints.

Pleiters : Mr Delwaide en Mr Van der Mensbrugge.

VERANTWOORDELIJKHEID VAN DEN HUURDER
IN GEVAL VAN BRAND : ART. 1741 en 1722 VAN
HET B. W.

1. *De huurder van een appartement is verantwoordelijk voor den brand tenzij hij bewijst dat de brand door toeval, overmacht of gebrek in de bouwning ontstaan is.*
2. *De huurder, verantwoordelijk zijnde voor de schade uit den brand voortspruitend, is gehouden aan den verhuurder, de schade te vergoeden die uit den brand n.l. ten gevolge van de onbewoonbaarheid van de verhuurde plaatsen, voortspruit.*

Janssen en Sloomans.

Gezien de inleidende dagvaarding van deurwaarder R. Jacobs te Antwerpen, in dato 21 Januari 1938, als volgt opgesteld :

Aangezien aanleggers de wettige erfgenenamen zijn van den heer Jacques Janssen, in leven brigadier der douanen en wonende Boerhavestraat, 47, te Antwerpen;

Aangezien de verweerder van den heer Jacques Janssen in huur heeft gehad een kwartier op de eerste verdieping van het huis gestaan en gelegen te Deurne, Albert Bevernagelei, 21, en dit aan den prijs van 325 frank per maand;

Aangezien de verweerder in gebreke gebleven is de huur der maanden Februari, Maart en April 1934 te betalen, dat hij, uit dien hoofde, in het geheel de som van 975 fr. verschuldigd blijft welke hij weigert te voldoen;

Aangezien de vraag strekt ten einde verweerder te hooren veroordeelen deze van 975 frank te betalen aan aanleggers, samen met de rechterlijke intresten en de kosten des gedings.

Gehoord partijen in hunne middelen en gezegden.

Aangezien de verweerder ten onrechte de artikelen 1722 en 1741 van het B. W. inroept, dat bij toepassing van art. 1733 den huurder verantwoordelijk is voor brand ten ware hij bewees, dat de brand door toeval, of door overmacht of door een gebrek in de bouwning ontstaan is, of, dat het vuur uit een naburig huis is voortgekomen;

Aangezien het wel mogelijk is dat vanaf 1 Februari tot einde Maart 1934 de verweerder beroofd werd van het genot der verhuurde plaatsen maar dat, verantwoordelijk zijnde voor de schade uit den brand voortspruitend, hij behouden is aan de verhuurder de schade te vergoeden die uit den brand namelijk tengevolge van de onbewoonbaarheid van de verhuurde plaatsen voorspruit. (Zie namelijk Laurent d. 25, n° 287 en Beltjens B. W. art. 1733 n° 28-29);

Aangezien daarenboven tengevolge van den brand de verweerder het inzicht niet heeft doen kennen de verhuring bestaande tusschen partijen

te verbreken vermits hij op 1 April het huis opnieuw betrokken heeft.

Aangezien hij thans de ongemakken die hij gedurende deze maand zou doorstaan hebben niet kan inroepen vermits deze opmerking laattijdig is en daarenboven het bewijs ervan niet geleverd wordt.

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, tegensprekelijk beslissende, veroordeelen verweerder om aan aanleggers te betalen de som van 975 frank voor hooger gemelde redenen en verwijzen hem insgelijks tot de rechterlijke intresten en de kosten des gedings, deze lasten berekend op 35 frank.

274

VREDEGERECHT TE BERCHEM

9 November 1937.

Vrederechter : Mr Baeten.

Pl. : Mters Verheyden en Jacobsohn.

I. ACTIO DE IN REM VERSO. — BESTAAN EENER VORDERING OP ANDERE RECHTSGROND. — NIET ONTVANKELIJK.

II. RECHTSVORDERING TEGEN GEHUWD MANTEN PERSOONLIJKE TITEL. — AFWIJZING. — NIEUWE VORDERING TEGEN ECHTGENOOTE OP GROND VAN LASTGEVING. — NIET ONTVANKELIJKHEID.

I. *Volgens een algemeen gevestigde rechtspraak en rechtsleer is de actio de in rem verso niet ontvankelijk indien de schuldeischer eene andere vordering heeft spruitend uit een kontrakt, quasi kontrakt een delikt of een quasi-delikt.*

II. *De schuldeischer die een gehuwd man ten persoonlijken titel heeft gedagvaard in betaling en die werd afgewezen, kan nadien dezes echtgenoot niet meer dagvaarden op grond dat de man zou gehandeld hebben als lastnemer zijner vrouw.*

Huybrechts t/ Stembert en De Bie.

Aangezien de eisch er toe strekt eerste verweerder te hooren veroordeelen om aan aanlegger te betalen, de som van 542 frank, zijnde het saldo eener rekening voor uitgevoerde herstellingswerken, samen met de gerechtelijke intresten en de kosten des gedings en met verklaring dat het te vellen vonnis uitvoerbaar zal zijn, niettegenstaande verzet of beroep en zonder borg, aanlegger verklarende uitdrukkelijk al zijn rechten voor te behouden tegen tweede verweerder;

Aangezien de geëischte som het saldo is van den prijs van zekere herstellingswerken door aanlegger uitgevoerd aan een auto Renault;

Aangezien de vordering steunt op de bewering : 1°) dat de bedoelde herstellingswerken eerste verweerder zonder oorzaak verrijkt hebben ten na-deele van aanlegger; 2°) dat tweede verweerder die herstellingswerken bestelde in zijne hoedanigheid van lastnemer van eerste verweerder;

Aangezien eerste verweerder te recht besluit tot de onontvankelijkheid van den eisch in zooverre

deze steunt op de voorgewende verrijking zonder oorzaak;

Aangezien wij het inderdaad houden met de rechtspraak en de rechtsleer die voorhoudt dat de actio de in rem verso niet kan aanvaard worden wanneer aanlegger, om voldoening te bekomen, eene andere vordering heeft spruitend uit een kontrakt, een quasi-kontrakt, een delikt of een quasidelikt (Zie: De Page, *Traité de Droit*, deel III, blz. 39; contra: Joseph Rutsaert. *Du caractère non subsidiaire de l'action d'enrichissement sans cause*, *Revue de Droit Belge*, 1937, blz. 25); dat derhalve aanlegger, die beweert de ter zake bedoelde som van eerste verweerster te kunnen vorderen krachtens de bestelling die tweede verweerder, als lastnemer van eerste verweerster, zou gedaan hebben, niet over de actio de in rem verso beschikt;

Aangezien trouwens aanlegger niet ernstig kan beweren dat de bedoelde herstellingswerken eerste verweerster verrijkt hebben zonder oorzaak, wanneer zij anderzijds staande houdt dat die herstellingswerken besteld werden door tweeden verweerder, handelende als lastnemer van eerste verweerster: dan zou immers de voorgewende verrijking hare wettelijke oorzaak vinden in de verbintenissen die tweede verweerder, als lastnemer van eerste verweerster, bij die bestelling aanging; dat om deze reden de vordering de in rem verso in elk geval onontvankelijk is;

Aangezien eerste verweerster verder terecht besluit tot de onontvankelijkheid van de vordering in zooverre deze steunt op de bewering dat tweede verweerder de bedoelde herstellingswerken besteld heeft als lastnemer van eerste verweerster;

Aangezien immers tweede verweerder reeds persoonlijk, op vordering van aanlegger en op grond van de bedoelde bestelling, veroordeeld werd om aan aanlegger de in dit geding gevorderde som te betalen (vonnis dezer Rechtbank de dato 14 April 1936, behoorlijk geregistreerd); dat aanlegger dus aangenomen heeft dat tweede verweerder de bedoelde bestelling in eigen naam deed en niet als lastnemer van eerste verweerster;

Om deze redenen:

Wij, uitspraak doende tegensprekelijk en in laatsten aanleg, verklaren de vordering onontvankelijk, wijzen haar af en veroordeelen aanlegger tot de kosten des gedings.

275

WERKRECHTERSRAAD VAN ANTWERPEN

24 Mei 1938.

Rechtskundig Bijzitter: Mr Herman Jacob.
Pleiter: Mter Carl Le Bon.

GEZINSVERGOEDINGEN. — WET VAN 18 JUNI 1930. — TOEPASSINGSVELD. — DIRECTEUR EN BEDIENDEN MEER DAN 2.000 FRANK VERDIENEND.

De Wet van 18 Juni 1930 betreffende de bediendenpensioenen is toepasselijk op alle personen die gewoon-

lijk of uitzonderlijk, voor rekening van een of meer werkgevers, en in uitvoering van een dienstcontract, een werk verrichten waarvan de geestesarbeid overwegend is, mits een bezoldiging in speciën of in natura.

Directeurs en bedienden die meer dan 2.000 frank per maand verdienen vallen eveneens onder de toepassing van de wet van 18 Juni 1930.

Imperial Product t/ Carsch.

Gezien het verzoekschrift in dato van 26 Januari 1938 ingediend door Meester F. Collin voor de firma Imperial Product N.V. ingevolge de bepalingen voorzien in artikel 2 der wet van 3 Maart 1933 (Staatsblad 13-14 Maart 1933) tot wijziging of aanvulling van sommige bepalingen der wet van 18 Juni 1930, betreffende verzekering tegen geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdigen dood der bedienden;

Gehoord de partijen in hunne uitleggingen ter zitting van 22 Maart 1938;

Aangezien blijkt dat de heer Alfred Carsch in dienst was bij verzoekster, oorspronkelijk met den titel «directeur des ventes» en later met den titel «directeur du service des placiers»;

Aangezien blijkt dat het loon van den heer Carsch 4.000 frank per maand bedroeg, vermeerderd met commissies;

Aangezien verzoekster betoogt dat zij van meening is dat de heer Carsch niet onderworpen zou zijn aan de wet van 18 Juni 1930, omdat hij in haar dienst was als «directeur»;

Aangezien de heer Carsch tijdens den ganschen duur van het dienstcontract geen enkele maal aan zijn patroon kenbaar maakte dat hij meende aan de wet van 18 Juni 1930 onderworpen te zijn;

Aangezien hij slechts na het beëindigen van het contract eischte dat verzoekster stortingen zou doen;

Aangezien hij op deze wijze aan elke persoonlijke bijdrage ontsnapt en den heelen last op zijn gewezen patroon wenscht te laden;

Aangezien een dergelijke houding in billijkheid ten stelligste moet afgekeurd worden;

Aangezien het echter niet de persoonlijke opvatting van de partijen over het tusschen hen bestaande verband is die uitmaakt of iemand onderworpen is aan de wet van 18 Juni 1930;

Aangezien het integendeel de objectieve kenmerken van dit verband zijn die aan de hand van de wettelijke voorschriften dienen onderzocht te worden om vast te stellen of een bepaald persoon volgens deze wet bediende is;

Aangezien verzoekster artikel 4 van de wet van 9 Juli 1926 inroept volgens hetwelk «bestuurders» niet als bedienden mogen worden aanzien;

Aangezien de wet van 9 Juli 1926 de inrichting en de bevoegdheid van de Werkrechtersraden en de proceduur voor deze Raden regelt;

Aangezien artikel 4 in het bijzonder tot doel heeft de bevoegdheid van de Werkrechtersraden en van de verschillende Kamers van deze Raden vast te leggen (Velge, *Lois Belges d'assurance et de prévoyance sociale*, p. 278 in fine en 279);

Aangezien de bedoeling van dit artikel 4 van de wet van 9 Juli 1926 niet is op absolute wijze onveranderbaar en op elk gebied te bepalen wat een bediende is;

Aangezien het in het huidig geval niet gaat over de toepassing van de wet van 9 Juli 1926;

Aangezien het evenmin gaat over de toepassing van de wet van 7 Augustus 1922;

Aangezien het, integendeel, de wet van 18 Juni 1930 betreffende de bediendenpensioenen is die in het huidig geval moet toegepast worden;

Aangezien artikel 1 van de wet van 18 Juni 1930 overgenomen is uit de oorspronkelijke wet van 10 Maart 1925 betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegen dood der bedienden;

Aangezien in het memorie van toelichting voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers (Parlementaire Bescheiden, 1923-1924, n° 435) wordt betoogt dat het woord «bediende» in het wetsvoorstel dezelfde beteekenis heeft als in de wet op het bediendencontract van 1922;

Aangezien in dezelfde memorie van toelichting echter verder wordt bepaald dat de wet van toepassing is op alle bedienden welke ook het bedrag hunner bezoldiging weze;

Aangezien de beperking die artikel 29 der wet van 1922 op het bediendencontract voorziet niet geldt voor de wet houdende verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegen dood van de bedienden;

Aangezien zodoende volgens de wet van 10 Maart 1925 alle bedienden, welke ook hun rang en welke hun bezoldiging weze, aan hare voorschriften onderworpen waren;

Aangezien de wet van 18 Juni 1930 voor wat het toepassingsgebied der wettelijke regeling betreft geen wijziging bracht aan het systeem der wet van 10 Maart 1925;

Aangezien op 7 Juli 1933 nadere bepalingen in den tekst van de wet van 18 Juni 1930 werden ingeschakeld, met het doel het toepassingsgebied der wet juist te omlijnen;

Aangezien onder meer sedert 1933 in den tekst van de wet van 18 Juni 1930 een artikel 1bis voorkomt luidende als volgt: «Voor de toepassing van deze wet, worden als bedienden aanzien, iedere persoon, die gewoonlijk of uitzonderlijk, voor rekening van een of meer werkgevers en in uitvoering van een dienstcontract, een werk verricht waarvan de geestesarbeid overwegend is, mits een bezoldiging in speciën of in natura»;

Aangezien verder in het verslag voor de Senaatscommissie (9 Juli 1932) nog meer de nadruk werd gelegd op de algemeenheid van de toepassing van het wettelijk regime;

Aangezien de Senaatscommissie inderdaad voorstelde de betwistingen die zouden kunnen oprijzen tusschen patroon en aangestelde om te weten of dezen laatste onder de toepassing van de wet valt, te onderwerpen niet aan een bijzonder arbitraal college, zooals het ontwerp het oorspronkelijk voorzag, maar aan de bijzondere kamers van de Werkrechtshraden;

Aangezien de Senaatscommissie er in dit verband bijzonder op drukte dat voor deze bepaalde soorten betwistingen de Werkrechtshraden bevoegdheid zouden hebben buiten het kader van de algemeene wet betreffende de Werkrechtshraden, namelijk de wet van 9 Juli 1926, die door verzoekster wordt ingeroepen;

Aangezien wij in het verslag van de Senaatscommissie voorgebracht op 7 Juli 1932 in dit verband lezen: «De commissie is dus van oordeel dat de Werkrechtshraden (bijzondere Kamers) zoowel in eersten aanleg, als in beroep, kennis zouden moeten nemen van de moeilijkheden die het toepassen van de benaming bediende of werkmán op een werkmán zou kunnen medebrengen, en dit wat ook het bedrag van de bezoldiging van den belanghebbende zij en tot welke categorie van werknemers hij behoore»;

Aangezien uit dit alles blijkt dat de Wetgever gewenscht heeft een ouderdomspensioen voor de bedienden aan het grootst mogelijk getal personen toe te kennen;

Aangezien hij daarom in artikel 1bis van de wet betreffende deze pensioenen een bijzondere en zeer breede bepaling van het woord «bediende» heeft gegeven;

Aangezien hij verder alle beperkingen, die in de wet van 7 Augustus 1922 en in de wet van 9 Juli 1926 voorkomen, uitsluit;

Aangezien ook de bedienden die meer dan 24.000 frank verdienen per jaar en diegene die de functie van directeur bekleeden onder de toepassing vallen van de wet van 18 Juni 1930 betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegen dood der bedienden;

Aangezien het contractueel verband dat bestaan heeft tusschen verzoekster en den heer Carsch beantwoordt aan de vereischten voorzien door artikel 1bis van de wet van 18 Juni 1930;

Aangezien er tusschen partijen een dienstcontract bestond;

Aangezien de heer Carsch diensten presteerde voor verzoekster;

Aangezien hij hiervoor loon trok;

Aangezien hij de directieven van verzoekster moest volgen en onder haar toezicht moest werken, zoodat er een band van ondergeschiktheid tusschen partijen bestond;

Aangezien deze diensten een overwegend intellectueel karakter vertoonden;

Aangezien uit dit alles blijkt dat de voorwaarde vereischt door artikel 1 bis van de wet van 18 Juni 1930, gewijzigd bij de wetten van 3 Maart 1933 en 23 Mei 1936, vervuld zijn, zoodat de heer Carsch moet beschouwd worden als bediende van verzoekster in den zin van de wet van 18 Juni 1930;

Aangezien volgens artikel 1ter van de wet van 18 Juni 1930, huidige beslissing kracht heeft vanaf den dag waarop de wet van 3 Maart 1933 in voege trad; dit alles afgezien van de mogelijke verjaring;

Om deze redenen:

De Werkrechtshraad van Antwerpen, Gemengde Kamer, uitspraak doende naar luid de bepalingen van artikel 2 der wet van 3 Maart 1933 alle andere

en strijdige besluiten verwerpende, gezien artikel 1bis van de wet van 18 Juni 1930, gewijzigd bij de wetten van 3 Maart 1933 en 25 Mei 1936, zegt voor recht dat de heer Carsch moet aanzien worden als bediende van verzoekster voorwat betreft de toepassing van de wet van 18 Juni 1930, gewijzigd bij de wetten van 3 Maart 1933 en 25 Mei 1936.

Kosten ten laste van verzoekster.

BIBLIOGRAPHIE

René DEKKERS, Professor aan de Universiteit van Brussel: La lésion énorme, Introduction à l'histoire des sources du droit, Paris (Recueil Sirey) 1937.

Dit tweede werk van den ijverigen en nog jongen Brusselschen hoogleeraar munt uit door dezelfde groote hoedanigheden, die reeds het sieraad waren van zijn vorig boek «La fiction juridique» (1935, door ons besproken in R. W. 1937, blz. 985 vlg.). Helderheid der uiteenzetting, logische indeeling der stof, vlotheid en zwier van den stijl, gevatheid der redeneering en scherpziendheid van oordeel maken zijn boek niet slechts tot een soliede en waardevolle wetenschappelijke bijdrage, doch tevens tot een werk, dat de «juris elegantia» der klassieken nabij komt.

Prof. Dekkers bestudeert de «laesio enormis» niet om haarzelve, doch als een welkome gelegenheid om onze kennissen te verrijken aangaande de geschiedenis der rechtsbronnen. Geen ander onderwerp wellicht zou beter voor dit doel geschikt zijn geweest. De kiem van de leer der laesio enormis ligt inderdaad in een korten tekst uit den Justiniaanschen Codex (lex secunda C. 4. 44), tekst die gedurende gansch de middeleeuwen en de Renaissance en zelfs in de vorige eeuw nog het voorwerp is geweest van hartstochtelijke redetwisten. De schaarschte zijner aanduidingen en de onvolledigheid van regeling der aangevatte stof zijn daarvan de oorzaak geweest.

De lex secunda wordt toegeschreven aan Diocletianus, doch het is pas Justinianus, die haar den vorm heeft gegeven, in denwelke wij haar in den Codex aantreffen. Schrijver heeft duidelijk aangetoond, dat Justinianus, door interpolaties, den tekst van Diocletianus, die de klassieke zienswijze wilde beklemtoon, volgens dewelke een te geringe koop prijs nog geen bedrog in het koopkontraat vooropstelt en op zich zelve geen voldoende reden is om dit kontraat te vernietigen, zoodanig heeft omvormd, dat hij juist het tegendeel gaat bepalen: een verkoop tegen een prijs van beneden de helft van de werkelijke waarde der koopzaak zal ten gunste van den verkoper vernietigbaar zijn, ten ware de koper het ontbrekende van den «justum pretium» wil bijbetalen.

Het zijn in eerste instantie door het Christendom bevorderde gedachtenstroomingen geweest, die Justinianus hier tot zijn interpoleren hebben aangezet: wanneer twee partijen prestaties wisselen, dan hoeft de prestatie van den één gelijk waardig te zijn aan deze van den ander, zooniet, moet de overheid tusschenkomen om het evenwicht te herstellen. «Conception interventionniste des contrats», dewelke reeds tot Platoon opklimt!

Schrijver onderzoekt dan, welke werking en invloed de lex secunda heeft gehad op de middeleeuwsche civilisten en canonisten, op het Oudfransche gewoonterecht, op de rechtswerken van de juristen der Renaissance en der moderne tijden. Ontzagwekkend voorwaar is het materiaal en de literatuur, die schrijver met dit

doel heeft opgespoord en doorgearheid en het komt ons voor, dat ook een gewetensvol lezer zich maar bezwaarlijk rekenschap er van zal kunnen geven, hoeveel moeite en tijd dit voorbereidende werk den schrijver heeft gekost!

De bevindingen, tot dewelke schrijver komt, zijn meer dan belangwekkend. In de Renaissance, zoowel als in de Middeleeuwen, is het toepassingsgebied der lex secunda zeer uitgebreid geworden. De vernietiging wegens laesio enormis werd niet slechts verleend in den verkoop, aan den koper even goed als aan den verkoper, doch ook in al de andere contracten «qui ad emtionem accedunt», zooals de huur, de ruil, de verdeling, de rentekoop. Volgens de canonisten moet zij verleend worden in al de commutatieve contracten, d.i. volgens St Thomas, al de overeenkomsten in dewelke vrijwillige ruilingen van prestaties beoogd worden. Dumoulin, in de 16de eeuw, komt de meening van deze canonisten nog zeer nabij. In zijn tijd worden overigens al de clausulen van verzaking aan het voordeel der lex secunda, clausulen die zoo welig bloeiden in de Middeleeuwen, algemeen voor ongeldig verklaard.

In de zeventiende en achttiende eeuw is in vele streken de neiging merkbaar, om het toepassingsterrein der lex secunda in te krimpen. De Duitsche Thomasius, de eerste die ontdekt dat zij door Justinianus werd geïnterpoleerd, wil haar op geen enkel gebied meer toegepast zien. Zoo ook het decreet van 14 Fructidor van 't jaar III, dat de actie tot rescisie wegens grove benadeeling gewoonweg afschaft. In de Code Napoléon werd de lex secunda eenigermate in eere hersteld. Alleen de verkoper van onroerende goederen, die voor meer dan de zeven twaalfden der werkelijke waarde benadeeld werd, kan de actie tot rescisie instellen. Doch deze dooft reeds uit door een onschorsbaren verjaringstermijn van slechts twee jaren. Tevens hoeft de benadeeling vastgesteld te worden door een deskundig onderzoek, dat in moeilijke voorwaarden geschiedt (B. W. 1674 vlg.).

«La solution moderne, besluit schrijver, est purement transactionnelle». Inderdaad. Want in laatste instantie steunt het princip der lex secunda op de notie der commutatieve contracten, dewelke in het B. W. wel gedefinieerd wordt (art. 1104), doch die er geenszins den grondslag vormt van de rechtsordening der wederkeerige overeenkomsten en die overigens in de huidige rechtsopvattingen «d'un médiocre secours» blijkt te zijn. «Toute autre est la question de savoir si cette notion n'est pas appelée à revivre un jour». En er zijn werkelijk teekenen voorhanden, dat zij een mooie toekomst te gemoet gaat (Cfr. De Page, I, n° 70).

De rechtswetenschap in België mag Prof. Dekkers haar dank betuigen voor het prachtige rechtshistorisch werk, waarmede hij ons verrijkt heeft!

J. G. A. Wilms.

WETGEVING

WETSONTWERP

betreffende de bevoegdheden van de voorzitters rechtbanken

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE JUSTITIE (*),
UITGEBRACHT DOOR DEN HEER HOSSEY

Mevrouwen, Mijne Heeren,

Zooals de Memorie van Toelichting aanwijst, werd het wetsontwerp betreffende de bevoegdheden van de

voorzitters needs meermaalen aan het Parlement ter bespreking voorgelegd, zonder dat dit laatste om verschillende omstandigheden er over te beslissen kreeg.

Reeds in 1927, hadden de heeren Pouillet c.s. een wetsvoorstel ter tafel gelegd «betreffende de rechtspleging op verzoek en in zake van beslag».

In Januari 1928, werd dit voorstel onderworpen aan het Vast Comité voor Wetgeving, dat bezorgd om de nieuwe bevoegdheden van de voorzitters niet zonder perken te laten, verscheidene wijzigingen voorstelde.

De teksten welke na het onderzoek van het Vast Comité voor Wetgeving werden opgesteld, werden het voorwerp van een wetsontwerp door de Regeering in de Kamer der Volksvertegenwoordigers ter tafel gelegd, op 8 Maart 1928 (*Parl. Stuk.*, 1927-1928, Nr 140). Dit ontwerp, dat tengevolge van de ontbinding der Kamers verviel, werd opnieuw neergelegd op 25 Januari 1934 (*Parl. Stuk.*, 1933-1934, Nr 96).

De tekst van dit ontwerp was het werk van het Vast Comité voor Wetgeving en de heer P.-E. Janson, toenmalig Minister van Justitie, beriep zich, om het te rechtvaardigen en de draagkracht er van te bepalen, op het volledig en gezaghebbend commentaar van het Vast Comité, dat aldus tot inleiding van het ontwerp diende.

Dit ontwerp was door uwe Commissie, welke verschillende amendementen die door uw verslaggever in den voorgestelden tekst zijn vastgelegd, had ingegeven, reeds besproken (*Parl. Stuk.*, 1935-1936, Nr 229). Door de ontbinding van de Kamers op 23 April 1936, moest dit ontwerp als niet bestaande beschouwd worden.

Het werd andermaal neergelegd in de vergadering van 25 Mei 1937, door de Regeering die, hoewel zij de algemeene structuur van het ontwerp behield, den oorspronkelijken tekst wijzigde in den zin door uw verslaggever in naam uwer Commissie ingegeven en, anderzijds, rekening houdend met de nieuwe beschikkingen welke door het Koninklijk besluit Nr 300 van 30 Maart 1936, namelijk in zake intrekking van bevelschriften tot toelating van beslagnemingen, in het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering werden ingelascht.

De bevoegdheden van de voorzitters worden bepaald door de artikelen 11 en 12 van de wet van 25 Maart 1876 op bevoegdheid, en door de artikelen 806 en 811 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

De bewoordingen van deze schikkingen zijn zeer breed, maar daar hij slechts ten voorloopigen titel en zonder nadeel aan de hoofdzaak uitspraak kan doen, is de voorzitter, zelf in zeer rechtmatige gevallen, soms zeer omzichtig bij het verleenen zijner bevelschriften uit vrees dat hij de grenzen zijner bevoegdheid zou kunnen te buiten gaan.

Anderzijds, beslissen de voorzitters thans ook op verzoek, krachtens sommige wetsbepalingen, op het gebied van de vrijwillige rechtspraak (dan wanneer de kort gedingen tot eigenlijke rechtspraak behooren).

Het is vooral door het uitbreiden van de bevoegdheid van den rechter in kort geding dat het ontwerp de leemten van de huidige wetgeving heeft willen aanvullen.

De bezwaren die thans tegen onze wetgeving aan gevoerd worden, zijn tweemaal :

1° De vaagheid van de wet in zake bevoegdheid van de voorzitters.

Deze vaagheid maakt dat de voorzitters in beraad staan, in veel gevallen waar het noodzakelijk is dat dringende maatregelen onmiddellijk kunnen genomen worden.

2° Vrees vanwege de voorzitters om bevelschriften op verzoek te verleenen, daar waar geen tekst bestaat, die hun toelaat ze in te trekken of te herzien ; schade aan de belanghebbenden berokkend door een bevelschrift dat den voorzitters op grond van valsche inlichtingen werd ontruikt.

Uwe Commissie onderzocht het jongste wetsontwerp betreffende de bevoegdheid van de voorzitters, inge-

diend ter vergadering van de Kamer, op 25 Mei 1937. Na een aandachtige studie er van, is zij tot het besluit gekomen U voor te stellen eenvoudig rekening te houden met de door haar aangenomen teksten die U werden voorgelegd in het voorgaand verslag nopens die aangelegenheid (*Parl. Stuk.*, 1935-1936, Nr 229).

De teksten van het U thans voorgelegd ontwerp verschillen, trouwens, in hoofdzaak niet van die aangenomen door uw Commissie.

Artikel 1, waarbij de wet van 25 Maart 1876 over de bevoegdheid in burgerlijke zaken wordt aangevuld met artikelen 11/2 en 11/3, blijft ongewijzigd.

Het strekt er toe zekeren twijfel weg te nemen, door enkele gevallen op te sommen, waarin de bevoegdheid van de voorzitters, in kort geding uitspraak doende, werd betwist of niet algemeen werd aanvaard. Het laat toe getuigen te hooren, wanneer het vaststaat dat elke verbraging van zulk verhoor moet doen vreezen dat de getuigenis niet meer zal kunnen bekomen worden.

Artikel 2 omvat het gedeelte van het ontwerp betreffende de bevelschriften op verzoek en somt de bepalingen op die titel XIII zullen uitmaken van Boek I van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

In artikel 906/2, wordt de tweede alinea geschrapt ; de redenen, vroeger aangehaald door den Raad voor Wetgeving en thans opnieuw vooruitgezet, hebben uw Commissie niet kunnen overtuigen. De vrees voor eenigerlei bezwaar is gewis mogelijk — dit is het geval voor tal van wetsbepalingen — doch de tweede alinea zou zelfs aanleiding kunnen geven tot de grootste misbruiken ; zij zou aan elken houder te kwader trouw toelaten de geschriften en bescheiden te doen verdwijnen, die hij bij vergissing in zijn bezit heeft.

Artikel 906/3 is gelijkaardig als dit van het Regeeringsontwerp.

Artikel 906/4, aangenomen door uw Commissie, bepaalt er zich bij een geheel van maatregelen aan te duiden (zonder een opsomming er van te doen die aanleiding zou kunnen geven tot verwarring en tot overbodige betwistingen) die voortaan tot de bevoegdheid behooren van den voorzitter van de Rechtbank van eersten aanleg. Dezelfde redenen hebben er uw Commissie toe aangezet, artikelen 906/5 en 906/6 van het Regeeringsontwerp te schrappen. Artikel 906/7 van het ontwerp wordt aldus, zonder eenige wijziging, artikel 906/5 van den tekst aangenomen door uw Commissie, en artikel 906/8 wordt tevens artikel 906/6.

Artikel 906/9 van het ontwerp wordt Nr 906/7 in de aan uw goedkeuring voorgelegde teksten. De eerste alinea wordt gewijzigd in dien zin, dat alleen het verzet van elk betrokkene in aanmerking kan komen als beroep strekkende tot de intrekking of de wijziging van het bevelschrift. In alinea 3, wordt voorzien dat het verzet slechts ontvankelijk is gedurende 10 dagen, te rekenen van den dag der akte waaruit noodzakelijk blijkt dat de partij door welke het verzet wordt gedaan, kennis had van de tenuitvoerlegging van het bevelschrift.

Artikel 906/10 van het ontwerp blijft, zonder wijziging, artikel 906/8 van de nieuwe teksten.

Artikel 906/11 van het ontwerp wordt artikel 906/9, met enkel de toevoeging van een alinea 1, waarbij te recht de samenvoeging wordt verboden van de vordering tot opheffing van het verzet.

Artikelen 3, 4 en 5 van het Regeeringsontwerp blijven zooals zij U werden voorgelegd.

* * *

Onder die voorwaarden, na wijziging, zooals hooger door uw verslaggever aangeduid, van de teksten van het U voorgelegd wetsontwerp, heeft uw Commissie eenparig de hiernavolgende bepalingen aangenomen en stelt zij U voor deze insgelijks goed te keuren.

De Verslaggever,
J. HOSSEY

De Voorzitter,
Leo MUNDELEER

TEKST DOOR DE COMMISSIE VOORGESTELD

Eerste artikel

De volgende bepalingen worden ingelascht in de wet van 25 Maart 1876 over de bevoegdheid in burgerlijke zaken :

Art. 11/2. — In de spoedeischnende gevallen, bij het vorig artikel voorzien, kan de voorzitter van de rechtbank van eersten aanleg alle deurwaardersvaststellingen, deskundige onderzoekingen en sequesters voorschrijven.

Hij kan de deskundigen opdracht geven schade vast te stellen, de oorzaken er van op te sporen en er de schatting van te doen.

Hij kan het hooren van de getuigen bevelen, zoo het vaststaat dat elke vertraging van zulk verhoor moet doen vreezen dat de getuigenis niet zal kunnen bekomen worden.

Art. 12/3. — In de spoedeischnende gevallen, bij het vorig artikel voorzien, kan de voorzitter van de rechtbank van koophandel alle deurwaardersvaststellingen, deskundige onderzoekingen en sequesters voorschrijven.

Hij kan aan de deskundigen opdracht geven schade vast te stellen, de oorzaken er van op te sporen en er de schatting van te doen.

Hij kan het hooren van de getuigen bevelen zoo het vaststaat dat elke vertraging van zulk verhoor moet doen vreezen dat de getuigenis niet zal kunnen bekomen worden.

Art. 2

De volgende bepalingen worden ingelascht in het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, waar zij titel XIII van Boek I van het tweede gedeelte zullen uitmaken, onder de betiteling « *Beschikkingen op verzoek* ».

Art. 906/2. — In de gevallen voorzien bij de artikelen 11, 11/2, 12/2 en 12/3 van de wet van 25 Maart 1876 over de bevoegdheid in burgerlijke zaken, beslissen de voorzitter van de rechtbank van eersten aanleg of van de rechtbank van koophandel op verzoekschrift, wanneer de aangevraagde maatregel zoo dringend of van zulken aard is, dat er gevaar zou bestaan, moest het gewone proces in kort geding worden gevolgd.

Art. 906/3. — De voorzitters van de hoven en rechtbanken en, al naar de gevallen, de Vrederechters, bevoemen op verzoek alle magistraten, notarissen, deurwaarders, deskundigen, tolken en wisselagenten wanneer een beslissing van hunne rechtbank heeft nagelaten de aanwijzing te doen. Zij vervangen degenen die aangesteld zijn geweest, doch verhinderd of gestorven mochten zijn.

Art. 906/4. — De voorzitters van de rechtbanken van eersten aanleg en van koophandel kunnen in spoedeischnende gevallen, op verzoekschrift, alle noodige maatregelen bevelen welke noodig zijn tot behoud van rechten van iemand die anderszins niet vermag te behouden, daarbij begrepen den verkoop van roerende goederen die worden achtergelaten of verlaten.

Art. 906/5. — De voorzitter kan de uitvoering van de beschikking op verzoekschrift afhankelijk maken van de maatregelen die noodig worden geacht tot vrijwaring der rechten van de partijen die niet worden opgeroepen.

Art. 906/6. — Ieder beschikking op verzoekschrift wordt als niet bestaande beschouwd, zoo het niet is gevolgd van uitvoeringsmaatregelen, binnen drie maanden na zijn datum.

Art. 906/7. — Bij gebreke van strijdige bepalingen van de wet, kunnen de in onderhavigen titel voorziene beschikkingen op verzoekschrift worden ingetrokken of gewijzigd door de rechters die ze hebben verleend, op het verzet van ieder belanghebbende, vóór hen aangebracht door middel van het kort geding.

Zij zijn voor geen enkel ander verhaal vatbaar.

Het verzet zal slechts ontvankelijk zijn gedurende tien dagen, te rekenen van den datum van de akte waaruit noodzakelijk blijkt dat de uitvoering van de beschikking ter kennis is gekomen van de partij die verzet doet.

Art. 906/8. — De beschikkingen die over het verzet tegen een beschikking op verzoekschrift beslissen, zijn niet vatbaar voor beroep, tenware de beschikking op verzoekschrift werd verleend krachtens artikel 906/2.

Art. 906/9. — De vordering tot intrekking van een beschikking op verzoekschrift en de vordering tot opheffing van den voorgeschreven maatregel kunnen niet samengevoegd worden.

De partij welke de opheffing heeft aangevraagd, evenals deze welke is opgetreden als verweerder bij een vordering tot geldigverklaring van den voorgeschreven maatregel, is niet meer ontvankelijk de intrekking van de beschikking te vervolgen.

De rechtvaardiging van den bevolen maatregel moet in alle gevallen worden bewezen door dengene die hem heeft aangevraagd.

Art. 906/10. — De deurwaarders, deskundigen en sequesters moeten, voor het openen der deuren, in geval van afwezigheid of van verzet, de formaliteiten naleven, voorgeschreven door de artikelen 587 en 591, en die voorgeschreven door artikel 829 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, naar gelang de afwezigheid of de verzetdoende al dan niet werd opgeroepen tot de rechterlijke beslissing waardoor zij werden aangesteld. Zij nemen de vormen in acht, voorgeschreven door artikel 591 voor het geval dat er papieren aanwezig zijn.

Art. 3.

De volgende bepaling wordt in titel XVI van Boek V van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering ingelascht :

Art. 811bis. — De getuigen waarvan de voorzitter, bij beschikking, het verhoor beveelt, zullen worden gehoord over de in de beschikking aangeduide feiten, hetzij door hem, hetzij door een rechter daartoe door hem aangesteld.

De getuigen leggen hun getuigenis af in aanwezigheid van partijen, ten ware, gezien de hoogdringendheid, er anders over werd beschikt.

De beschikking bepaalt den termijn die moet nagekomen worden voor de dagvaarding van de partij en van de personen die zullen gehoord worden.

De artikelen 262, 263, 269, 271, 272, 273, 274, 275 en 277 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van toepassing.

Geen wraking wordt toegelaten.

De partij behoudt, zonder verkorting, het recht om voor de rechtbank de toelaatbaarheid te betwisten van de feiten waarover de getuigen zullen zijn gehoord en de gehoorde getuigen te wraken.

Art. 4.

Deze wet is toepasselijk op de reeds aangevangen gedingen.

Art. 5.

Artikel 25 der samengeschalkelde wetten op de vennootschappen van koophandel, is opgeheven.

(*) Samenstelling van de Commissie : de heer Mundelee, voorzitter ; Mevrouw Blume-Grégoire, de heeren Bohy, Brunet, Collard, Craeybekx, Gruselin, Hossey, Vranckx. — Canton de Wiart, Delwaide, De Winde, Kluysskens, Koelman, Maes, Poncelet. — Janssens (W.), Jennissen. — Collet (P.), Legros. — Romsée. — Lahaut.